

Stanislav Beran

Uherčičtí cikáni

Cikáni se v Uherčicích objevili kolem roku 1850, kdy zde byl jeden cikán jménem Malfk. Jeho manželka se jmenovala Terezie. K této cikánské rodině, jak je u cikánů zvykem, přicházeli na návštěvu jejich příbuzní a známí. Mnozí z nich zůstali, a tak se jejich skupina rozšiřovala. Postavili si na „Pastvisku“ vedle hřbitova stany a jejich počet se dále zvětšoval. Vedení obce muselo rozhodnout, jak s přistěhovalci jednat. Obecní policajt dostal z rozhodnutí radních příkaz přistěhovalé cikány z obce vyhnat. Na jeho výzvu a rozkaz cikáni uposlechli a se slovy: „Už jedem, panstvo, do Oslavan“. Tam totiž žila silná komunita cikánů.

Brzy se jim však stýskalo, a tak rodiny se do Uherčic znovu vracely, rodily se děti a to se neobešlo bez velkých a hlučných slavností. Jídla, pití a zpěvu bylo dost a s rozbu-jelou náladou se změnila nálada v sílu a vše skončilo bitkou. Opět to neušlo pídívým očím radních obce. Rodiny zůstaly, dětí přibývalo, kolonie se rozšiřovala. Moudří radní přemýšleli, hloubali a museli situaci řešit. Především proto, že patilo tzv. domovské právo.

Se křtem byly potřeby, ne s jeho uskutečněním, to bylo u místního faráře stejné jako u ostatních občanů Uherčic. Hlavní úlohu hrál zápis v matrice. Tehdejší farář Karel Mazač si uvědomil a s ním i radní, že se zápisem v matrice by mohla mít obec potřeby. Proto při křtu jednoduše cikánské dítě do matriky nezapsal.

Přišel rok 1892, kdy rozšířenou komunitu cikánů chtěla obec vystěhovat mimo její katastr. Ale cikáni se uputně bránili a hájili se tím, že se v Uherčicích narodili, mají zde tudíž domovské právo a do Uherčic patří. Vznikl spor a cikáni, vědomi si svého práva vzniklého ze křtu v obci, si podali stížnost na politickou správu do Hustopeč.

Starosta Jan Hlavička byl povolán k hejtmanovi do Hustopeč, aby vysvětlil situaci s cikány, jejich křtem a případným domovským právem. Starosta se bránil tím, že cikáni v matrice zapsání nejsou, někteří se narodili i jinde a tudíž do Uherčic nepatří.

Po dlouhém jednání a přemýšlení pana hejtmána se tento rozhodl takto právem: „Když bylo v Uherčicích tolik cikánů, tak se tam přece rodily i nové děti, proto do Uherčic patří a poněvadž nakonec nemají kam jít, musí v Uherčicích zůstat“. A toto své rozhodnutí starostovi Uherčic nařídil.

A tak rodiny v převážné většině zůstaly. Soukromá kronika Antonína Rohrera ve svých zápisech uvádí dvě rodiny, a to Františka Malíka s manželkou a dětmi, dále Karla Malíka a manželky Rozálie. Tyto dvě rodiny si koupily od komediantů dřevěný krytý vůz a bydlely v něm i v zimě. V létě pracovaly na některém statku mimo Uherčice, proto v té době byl vůz neobydlen. jednou v létě se přihnala velká bouře s prudkým deštěm a cikánské obydlí se při ní převálilo z kopce dolů a sjelo do řeky Svratky. Když se na podzim cikáni vrátili do Uherčic, s překvapením zjistili, že jejich obydlí se nalézá ve vodě. To je neodradilo a dali se do práce, vše rozmontovali a po částech vynášeli z řeky opět na kopec, postavili si s úpravami nový domek už na sloupech, řádně jej upevnili a obě rodiny se znovu nastěhovaly do této „novostavby“.

Cikánských domů přibývalo a koncem 30. let tam stálo již pět domků a všechny chalupy byly plně obydleny. Cikánské děti v době první republiky chodily pravidelně do místní školy, některé byly velmi nadané a nebyly s nimi problémy. Na příklad sešit Amálie Malíkové byl v Židlochovicích na výstavě vyhodnocen jako vzorný s nejlepším písmem.

Občané Uherčic tvrdí, že cikáni v obci nekradli, když prý něco potřebovali, šli do sousedních obcí a tam si na polích něco „přivlastnili“. Nikdy nevystupovali agresivně, šli se s místními občany a bylo velmi dojemné, patřilo to k tradici naší cikánské obce, že o Štědrém dnu ve večerních hodinách chodili dům od domu a jako jeden sbor zpívali táhlou píseň začínající slovy: „Doma jsi doma, můj pane gazda“. Byla to tklivá melodie s pěkným textem. Občané je obdarovávali, poněvadž o Štědrém dnu jsou všechna srdce otevřená. A když občané dlouho neotevírali, nebo se opozdili s výslužkou, nastoupil stará cikán Franta Malfk a těžkým kašlem na zápraží si výslužku urychlil.

Žili velmi střídavým způsobem života, masa si dopřáli dostatek podle možnosti z prasat, která v důsledku červenky bylo nutno zakopat. Po několika dnech však

zakopaná prasata zmizela a byla spotřebována v cikánských rodinách a nikomu se nic nestalo. Tvrdili, že země z nich nemoc za několik dní „vytáhne“. Vesničané si na cikány zvykli a nepanovala mezi nimi žádná nenávisť, občané je najímali na práce domů, na zahrady, na pole.

Rozbití naší republiky, vytvoření Protektorátu v roce 1939, bylo předzvěstí těžkých chvil i pro uherčické cikány. V březnu 1943 se naplnil jejich těžký osud. Přišli četníci a cikány odvedli do Vranovic na nádraží, kde byl připraven zvláštní vlak. V transportu byl i občan Kronovet bílé pleti. Ten si vzal za manželku cikánku Terézii Malíkovou. Četníci ho vyvolali a řekli mu, že jeho se to netýká. Podíval se na své děti ve vagóně a hned se rozhodl. Nastoupil do vagónu ke své rodině. Lásky k manželce a dětem zvítězila. Dým v koncentračním táboře ukončil konec všem uherčickým cikánům i občanu Bedřichu Kronovetovi.

Smutný konec našich uherčických občanů – cikánů připomíná jen kopec vedle hřbitova a několik domků, kde bydleli.

Budeš-li číst tyto řádky, věnuj našim cikánům vzpomínku a vzdej jim čest.

Oni se stali obětmi jen proto, že byli cikáni.